

Wpływ studentów zagranicznych na lokalną gospodarkę

dr hab. Jan Fazłagić
ekspert NIST,
prof. nadzw. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Wprowadzenie

Jednym z priorytetów dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w roku 2019 jest zwiększenie liczby zagranicznych studentów chcących studiować w Polsce. Temu celowi służy m.in. powołanie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej¹. Wspieraniem procesu internacjonalizacji polskich uczelni zajmuje się także Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji². Pobyt

studentów zagranicznych na terenie naszego kraju przynosi wiele korzyści, co do tego nie ma żadnych wątpliwości. Dotychczas nie powstała wystarczająca liczba opracowań, które spoglądałyby na to zagadnienie z perspektywy samorządu. Niniejsza ekspertyza ma na celu, choć częściowo, wypełnić tę lukę.

Studenci zagraniczni w Polsce

W 2018 roku studiowało w Polsce 57 119 studentów zagranicznych ze 157 krajów, czyli o ponad 10 tysięcy więcej niż w roku poprzednim (wzrost o ponad 23%). Wzrost powyżej 20% doświadczyły polskie uczelnie drugi rok z rzędu. W tej chwili studenci zagraniczni stanowią 4,1% ogółu studentów w naszym kraju (osiem lat temu było to zaledwie 0,6%, rok temu 3,1%).³

Internacjonalizacja uczelni ma niebagatelny wpływ na gospodarkę. Zagraniczni studenci ponoszą m.in. koszty utrzymania, wydają pieniądze na jedzenie oraz wynajmują mieszkania. Zwykle zaniedbywanym aspektem jest szeroko rozumiana aktywność turystyczna studentów zagranicznych, z którą wiążą się krótkookresowe odwiedziny krewnych i znajomych studentów zagranicznych studiujących w Polsce. Takie wizyty generują dodatkowy ruch na lotniskach. Zapewniają popyt na usługi turystyczne i gastronomiczne w Polsce. Studenci zagraniczni w czasie swojego pobytu często wyjeżdżają na krótko do kraju macierzystego, np. na święta.

Z raportu Fundacji Edukacyjnej „Perspektywy” wynika, że w skali globu, takie krótkoterminowe wpływy finansowe,

1 Misją Agencji jest wspieranie wymiany akademickiej i współpracy międzynarodowej, w celu wzmocnienia potencjału polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Agencja ma za zadanie prowadzić długofalową politykę, na rzecz wsparcia mobilności akademickiej oraz projakościowego umiędzynarodowienia oferty polskich uczelni m.in. przez realizację programów adresowanych do studentów i kadry naukowej tak z Polski, jak i z zagranicy. NAWA będzie całościowo realizowała długofalową politykę państwa polskiego, dotyczącą wsparcia indywidualnej mobilności akademickiej, ukierunkowanej na wzrost potencjału dydaktycznego i naukowego. Będzie również wspierała proces umiędzynarodawiania oferty programowej uczelni oraz promowała polskie szkolnictwo wyższe oraz język polski za granicą. Źródło: nawa.gov.pl [dostęp: 10.01.2019]

2 **Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE)** funkcjonuje od 1993 roku. Inicjatywy, którymi zarządza instytucja, dają możliwość zdobycia zarówno wiedzy podstawowej, jak i specjalistycznej, w sposób formalny i akademicki oraz pozaformalny i praktyczny. Umożliwiają one również rozwijanie pasji w odległych krajach i lokalnych społecznościach. FRSE jest jedyną w Polsce instytucją z tak ogromnym doświadczeniem w zarządzaniu kilkunastoma edukacyjnymi programami europejskimi. Wiarygodność Fundacji przełożyła się na zaufanie, jakim ją obdarzono, powierzając jej funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ na lata 2014-2020. Równolegle Fundacja realizuje europejskie inicjatywy informacyjno-edukacyjne takie, jak e-Twinning (ważny dla rozwoju oświaty w samorządach), Europass, Eurydyce. Od 2014 r. Fundacja realizuje Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), który jest następcą zakończonego Programu

Operacyjnego Kapitał Ludzki. Do 2016 r. pełniła także funkcję Punktu Kontaktowego Funduszu Stypendialnego SCIEIX w Polsce. Źródło: frse.org.pl [dostęp: 10.01.2019]

3 https://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2899:w-polsce-studiuje-57-119-studentow-zagranicznych-ze-157-krajow&catid=22&Itemid=119, [dostęp: 08.01.2019].

szacowane są na ponad 100 mld dolarów rocznie. Dla niektórych krajów internacjonalizacja, to odrębna gałąź gospodarki.⁴ Z badań przeprowadzonych przez Kubiciel - Łodzińską w województwie opolskim, wśród cudzoziemców kształcących się na studiach licencjackich lub magisterskich, trwających pełen cykl, tj. 3 lata w przypadku studiów licencjackich lub 2 lata w przypadku studiów magisterskich (z wyłączeniem obcokrajowców studiujących w ramach krótkookresowych programów wymiany międzynarodowej, np. LLP Erasmus) wynika, że największą część wydatków zagranicznych studentów pochłaniają opłaty związane z mieszkaniem oraz zakupem żywności.

Zarówno w przypadku studentów pochodzących z UE, jak i spoza UE, najczęściej wskazywanym źródłem finansowania nauki i pobytu w Polsce, były pieniądze uzyskiwane od rodziców. Badania przeprowadzone w województwie opolskim pozwoliły na ustalenie, że możliwość podjęcia zatrudnienia w trakcie studiów, ale przede wszystkim, po skończeniu nauki, jest jednym z kluczowych czynników mogących zatrzymać zagranicznych studentów w regionie i w Polsce. Zagraniczni studenci to nie tylko korzyść w postaci przyszłych wykwalifikowanych zasobów pracy, ale także bieżące zyski, jakie dzięki ich obecności uzyskuje państwo napływu. Szacuje się, że rynek studiów międzynarodowych przynosi państwu imigracji około 80-90 mld dolarów rocznie. W Polsce wkład studentów zagranicznych do gospodarki to około 100 mln euro rocznie.⁵

Studenci zagraniczni w mieście Poznaniu

Autor niniejszej ekspertyzy prowadzi zajęcia ze studentami zagranicznymi na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu (do 2004 roku) oraz na Akademii Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie. Jest także wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia na Rzecz Internacjonalizacji Polskich Uczelni. W oparciu o wieloletnie doświadczenia w tym obszarze prowadzi badania, które dotyczą m.in. poszukiwania szans na lepsze wykorzystanie potencjału jaki oferują studenci zagraniczni polskiej gospodarce. Poniżej zaprezentowano wyniki badania zrealizowanego pod kierunkiem autora przez zespół studentów zagranicznych, studiujących w Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu. Badanie przeprowadzono na próbie 74 studentów metodą CAWI w listopadzie 2018 roku.

4 J. Fryc, *Zagraniczni studenci szturmują polskie uczelnie. To świetna wiadomość dla gospodarki*, <https://businessinsider.com.pl/technologie/nauka/studenci-zagraniczni-w-polsce-jak-wplywaja-na-gospodarke/2bsfvnr>, [dostęp: 08.01.2019].

5 Raport „Studenci zagraniczni w Polsce 2012”, http://www.study-inpoland.pl/konsorcjum/pdf/oraporcie_atudy_in_poland2012.pdf [19.07.2013].

Studenci zagraniczni (i nie tylko zagraniczni) zwracają uwagę na ofertę kulturalną w mieście. Oferta kulturalna została dobrze lub bardzo dobrze oceniona przez 75% studentów. Studenci korzystają z oferowanych im zniżek w instytucjach miejskich. Najbardziej popularnym źródłem informacji dla studentów o życiu miasta, były media społecznościowe (Facebook, Instagram). Pomimo obowiązujących w Polsce liberalnych przepisów, dotyczących zatrudniania studentów, tylko 14% uczestników badania deklarowało podjęcie pracy w Poznaniu (głównie z powodu braku stypendium). Życie nocne jest istotnym elementem stylu życia studentów dlatego duże znaczenia mają nocne połączenia w komunikacji miejskiej mają. Połowa badanych korzystała z nocnych połączeń komunikacji miejskiej przynajmniej 1-2 razy w tygodniu. Dla studentów z krajów takich, jak Włochy czy Hiszpania, system transportu publicznego w Poznaniu, jest znacznie lepszy niż w ich macierzystych krajach. Studenci nie korzystali jednak chętnie z systemów rowerów miejskich, który pozwala na 20 minutowe bezpłatne użycie roweru.

Dla obcokrajowca kluczową rolę jeśli chodzi o ogólną jakość życia, odgrywa możliwość porozumiewania się. Studenci narzekają na brak możliwości porozumiewania się w języku angielskim z osobami starszymi. Z jednej strony należy przyjąć ten argument. Z drugiej znajomość języka angielskiego w krajach takich jak Włochy, Hiszpania czy Francja z pewnością nie jest wyższa. Koszty życia w Polsce są znacznie niższe niż w Europie Zachodniej co sprawia, że całkowity koszt studiowania w naszym kraju, jest wyraźnie niższy w porównaniu z zachodem Europy.

Warto zauważyć, że ceny wielu produktów żywnościowych w Polsce są niższe niż w krajach Europy południowo-wschodniej (Rumunia i Bułgaria) np. litr mleka w Rumunii jest dwa razy droższy niż w Polsce. Takie, pozornie nieistotne fakty, mają duże znaczenie jeśli chodzi o ogólne postrzeganie danego kraju i jakości życia z perspektywy studenta zagranicznego. Polska jest krajem o jednym z najniższych w Europie współczynników segregacji śmieci. Studentów z krajów Europy Zachodniej, od lat wychowywanych w kulturze poszanowania środowiska razi brak segregacji śmieci. Konieczność wyrzucania niesegregowanych śmieci powoduje u nich dyskomfort, który wynika z przyzwyczajenia wyniesionych z kraju i wysokiej świadomości ekologicznej.

Wpływ studentów na lokalną gospodarkę jest często sprowadzany wyłącznie do wydatków studenta w czasie pobytu. Jest to z pewnością ważny, ale nie jedyny pozytywny atrybut. Wydatki na mieszkanie, szczególnie jeśli student nie korzysta z akademika, zasilają budżet samorządu poprzez jego udział w podatku PIT (PIT-28). Wydatki na żywność pomagają polskim producentom żywności. Generalnie jednak samorząd nie korzysta z wpływów z VAT. Wydatki konsumpcyjne są jednak ważne, ponieważ dają miejsca pracy w handlu i usługach.

Usługi transportowe (kolej, połączenia lotnicze, komunikacja miejska) są tym bardziej rentowne, im więcej osób z nich korzysta. Nawet niewielki wzrost podróżnych może mieć wpływ na przekroczenie progu rentowności (np. połączenia nocnego w mieście, połączenia lotniczego itp.). W tym sensie, studenci zagraniczni mogą „dopełnić” brakujące kilka-kilkanaście procent masy krytycznej, której brakuje w lokalnej gospodarce. To samo dotyczy usług takich, jak kina, koncerty czy oferty gastronomiczne. Ten efekt można zaobserwować na przykładzie polskich uczelni, które z powodu niżu demograficznego, utraciły 140 tys. studentów w minionym roku. Lukę tę wypełniają (częściowo) studenci zagraniczni. Jeszcze raz, warto uwypuklić znaczenie efektu odwiedzin, czyli wydatków generowanych przez osoby z zagranicy odwiedzające studenta (ten efekt będzie przedmiotem badań autora w 2019 roku).

Możliwości wykorzystania studentów zagranicznych na potrzeby samorządu

Potencjał, jaki oferują studenci zagraniczni nie jest w pełni wykorzystywany przez samorządy. Wśród potencjalnych działań, jakie można zasugerować samorządom warto wymienić następujące:

- 1) Stworzenie karty miejskiej studenta zagranicznego – wzorowanej na „Karcie Dużej Rodziny”. Posiadacz takiej karty miałby możliwość korzystania ze zniżek i promocji oferowanych, nie tylko przez instytucje miejskie, ale także przez podmioty prywatne, które mogłyby się przyłączyć do tej inicjatywy.
- 2) Współpraca samorządu z uczelniami w procesie rekrutacji studentów zagranicznych. Mogłaby ona polegać na organizacji wspólnego stoiska na zagranicznych targach edukacyjnych lub koordynacji współpracy z agentami zagranicznymi zajmującymi się rekrutacją na studia.
- 3) Współpraca samorządu z lokalnym portem lotniczym. W branży lotniczej trwa walka o każdego pasażera, a próg rentowności danego połączenia lotniczego dotyczy często kilku lub kilkunastu pasażerów *in plus*. Studenci zagraniczni nie tylko sami generują ruch lotniczy, ale zapraszając w odwiedziny rodziny i znajomych, tworzą dodatkowy efekt w postaci większej liczby pasażerów. Odpowiednie skoordynowany program (np. z narodowym przewoźnikiem PLL LOT) mógłby przynieść dodatkowe korzyści.
- 4) Współpraca samorządu z instytucjami rynku pracy. Ramy prawne już teraz pozwalają na zatrudnianie studentów zagranicznych. Odpowiednio dopasowane do specyfiki pobytu studenta zagranicznego oferty pracy tymczasowej, mogłyby przynieść korzyści lokalnej gospodarce. Zarobione lokalnie pieniądze przez studenta zostałyby najprawdopodobniej wydane na konsumpcję, a lokalni pracodawcy mogliby uzyskać korzyści dla swoich firm.

- 5) Wykorzystanie studentów jako ambasadorów miasta w ich kraju macierzystym. Mogliby oni pomagać w przekazywaniu informacji o możliwościach współpracy kulturalnej i gospodarczej.
- 6) Wykorzystanie studentów w formie spotkań z uczniami szkół na terenie samorządu. Studenci poszukują możliwości atrakcyjnego spędzenia czasu i urozmaicenia. Samorząd z kolei skorzystałby, gdyby w szkołach organizowane były spotkania uczniów ze studentami zagranicznymi, studiującymi w mieście.
- 7) Wykorzystanie studentów na potrzeby badań marketingowych. Lokalne przedsiębiorstwa, zainteresowane eksportem, mogłyby testować swoje produkty i zbierać opinie od studentów z danego kraju „na miejscu”. Podobnie sam samorząd mógłby zasięgać porad i konsultacji dotyczących postrzegania miasta przez cudzoziemców.
- 8) Zainicjowanie współpracy uczelni na terenie samorządu w celu stworzenia programów nauczania łączących ofertę dydaktyczną kilku uczelni. Dla studentów zagranicznych marka uczelni nie jest tak istotna, jak dla polskich studentów. Zamiast tego, jakość nauczanych treści odgrywa dużą rolę, a kursy wykładane przez nauczycieli akademickich z kilku uczelni, mogą stworzyć wartość dodaną.
- 9) Współpraca między samorządami mogłaby doprowadzić do stworzenia oferty spędzania wolnego czasu w postaci kilkudniowych wycieczek zorganizowanych dla studentów zagranicznych. Miedzy innymi interesująca byłaby „wymiana studentów” pomiędzy miastami tak, aby grupa studentów np. z Gdańska odwiedziła na kilka dni Poznań, a studenci studiujący w Poznaniu, zamieszkali na kilka dni w Gdańsku.
- 10) Studenci często narzekają na niewystarczającą ilość informacji w języku angielskim. Samorząd może wiele zrobić w kierunku poprawy sytuacji. Tutaj dużą rolę ma do odegrania Samorząd Województwa, odpowiedzialny za sprawy paszportowe.

Źródła:

- About the city. *Poznan.pl* <http://www.poznan.pl/mim/omiescie/en/about-the-city,p,20892.html>, [dostęp: 08.12.2018]
- About the university. *Poznan.pl* [online], <http://www.poznan.pl/mim/studia/en/poznan-university-of-economics,p,23205,23207.html>, [dostęp: 08.12.2018]
- S. Kubiciel - Łodzińska, *Studenci zagraniczni w Polsce – ich obecność na rynku pracy oraz wydatki (na podstawie badań z województwa opolskiego)*, Studia Ekonomiczne, Edukacja w świetle przemian współczesnego rynku pracy: wybrane problemy, Katowice 2014.

Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego powstał w 2015 r.
Jest państwową jednostką budżetową podległą MSWiA.
Działa na rzecz dalszej profesjonalizacji samorządu terytorialnego i administracji publicznej.

EKSPERTYZY NIST, ul. Zielona 18, Łódź 90-601
Sekretariat tel. +48 42 633 10 70
e-mail: sekretariat@nist.gov.pl